

Kazahstan nakon januarskog ustanka

Ova godina je u Kazahstanu počela veoma burno. Narod je izašao na ulice protiv neoliberalnih mera, a vlast ih je dočekala sa oružjem. Narod je od vojske i policije preteo oružje i započeo ustanak, nakon čega je vlast pozvala susedne zemlje da joj pomognu u vojnoj intervenciji protiv sopstvenih građana – gušeći ustanak i ubijajući stotine ljudi na ulicama.

U nastavku donosimo niz pogleda na situaciju raznih ruskih anarhističkih izvora, kao i intervju sa dvoje anarhista iz Almatija, najvećeg grada u Kazahstanu, gde je borba bila najintenzivnija. Ovi raznovrsni izvori će vam pomoći da razumete šta se dešava u Kazahstanu, kao i da raskrinkaju lažne verzije događaja koje plasiraju vlasti Kazahstana, Rusije, ili SAD – odnosno njihove zabludale pristalice.

Svima onima, koji šire teorije zavere o pokušaju SAD da režira „obojenu revoluciju“ u Kazahstanu, moramo skrenuti pažnju da su protesti otpočeli kao odgovor na potez vlade Kazahstana da ukine subvencije na gas, koji se proizvodi pod kontrolom profitabilnog državnog monopola u Kazahstanu. Sa druge strane, oni koji zastupaju gledište vlade Kazahstana i Rusije, suštinski brane represivni režim koji sprovodi neoliberalne mere štednje eksploatisanim radnicima u okviru ekonomije zasnovane na ekstrakciji. Časno mesto za sve koji se zaista protive kapitalizmu je pokraj običnih radnika i ostalih pobunjenika, koji se suprotstavljaju vladajućoj klasi, a ne podržavaju državu koja tvrde da predstavljaju demonstrante, dok ih istovremeno hapse i ubijaju na ulicama.

6. januar: Pogled na Almaty. Fotograf: „S ognjišta visi mračna magla; sada sve izgleda kao nuklearna zima.”

Ovo ne znači da sukobi u Kazahstanu predstavljaju ujedinjenu antikapitalističku borbu, niti radnički pokret. [Najpouzdaniji izveštaji](#) o sastavu demonstranata potvrđuju da postoji širok dijapazon raznih učesnika, koji se koriste raznim taktikama i koji imaju različite agende. Naravno, ako se solidarišemo sa radničkom klasom koja protestuje protiv porasta troškova života, takođe možemo da razumemo zašto bi nezaposleni i marginalizovani iskoristili građanske neredne za pljačku.

Krizni događaj poput ustanka u Kazahstanu otkriva sve mane društva. Svaki već postojeći sukob doveden je do tačke pucanja: etničke i religiozne tenzije, rivalstvo u okvirima vladajuće elite, geopolitičke trke za uticaj i moć. Ovo smo u manjoj meri videli i u Francuskoj tokom [Pokreta žutih prsluka](#) i u SAD tokom pobune zbog [ubistva Džordža Flojda](#), iako ovi pokreti nisu otišli daleko koliko ustanak u Kazahstanu, gde zbog vladajuće autoritarne strukturi moći svaki konflikt odmah postaje borba za sve ili ništa.

Ako je tačno, o čemu [je već pisano](#), da su se demonstranti u Kazahstanu pobunili protiv istih sila sa kojima se suočavamo i mi u ostatku sveta, onda nasilno gušenje narodnih protesta od strane vojnika iz šest zemalja nameće pitanja sa kojima svi moramo da se suočimo. Čini se da ovakve eksplozije narodnog nezadovoljstva postaju praktično neizbežne dok nas ekonomske, političke i ekološke katastrofe pogađaju jedna za drugom svuda u svetu. Kako da se unapred pripremimo, sa ciljem da uvećamo šanse da se ovakva previranja završe povoljno po nas, uprkos svim vladajućim silama uprtim protiv nas? U trenucima kada postoji revolucionarna situacija, kako da pokrenemo transformativna pitanja sa ostalima koji sa nama sačinjavaju ovo društvo, sa fokusom na linije sukoba duž ose koja je najprogresivnija i oslobađajuća, dok se istovremeno čak i takmičimo sa raznim frakcijama kojima je cilj da kroz proteste kapitalizuju svoje ideologije i interese? Kako da izbegnemo teorije zavere i manipulaciju, da izbegnemo defetizam, ali da istovremeno izbegnemo i poraz.

U pregledu koji sledi, sačinjenom u saradnji sa ruskim anarhistima, predstavitićemo analizu ustanka u Kazahstanu koji se desio u regionu bivšeg Sovjetskog saveza, a u nastavku možete pročitati intervju napravljen sa kazahstanskih anarhistima iz Almatija čim su internet konekcije bile uspostavljene nakon gušenja ustanka.

5. januara u Almatiju; fotografija koju je snimila Žanabergen Talgat.

Tamnica naroda

Počevši od 1. januara, ono što je počelo kao samo protest protiv rasta troškova života, eskaliralo je u opšti ustanak u celoj zemlji, koji je do sada brutalno ugušen kombinacijom domaćih i stranih vojnih snaga.

U početku su demonstranti zahtevali ostavku vlade, smanjenje cene gasa, i sklanjanje nekadašnjeg predsednika, Nursultana Nazarbajeva, Sivog kardinala Kazahstana, sa čela Saveta nacionalne bezbednosti. Slogan čitave zemlje tokom ovih dana bio je „Šal ket!“ – „Beži, deda!“ Kako su protesti odmicali, ljudi su brzo došli do zaključka da ne žele da pristanu ni na šta manje od potpune promene vlade, uključujući i proterivanje trenutnog predsednika Kasima-Žomarta Tokajeva.

Režim je pokušao da uguši proteste. Međutim, demonstranti su uspeli da preotmu oružje od policije i da pruže otpor, pljačkajući prodavnice, spaljujući ili okupirajući zgrade javnih institucija. Predsednik Tokajev je proglasio vanredno stanje i poslao vojsku na demonstrante, uz naredbu da se bez upozorenja puca na bilo koga ko se drzne da pruži otpor. Istovremeno, Tokajev je zvanično zatražio od Organizacije dogovora o kolektivnoj bezbednosti (ODKB – u čijem sastavu je Rusija zajedno sa još nekoliko susednih zemalja) pomoć u ponovnom uspostavljanju kontrole nad zemljom.

Prema zvaničnim informacijama iz kazahstanskog Ministarstva unutrašnjih poslova, gotovo [8000 ljudi](#) je uhapšeno tokom demonstracija i barem 164 osobe su ubijene; u međuvremenu pojavile su se [mnogo veće brojke](#). Neki istaknuti blogeri i sindikalne vođe prijavljeni su kao nestali. Internet je bio isključen danima. Snajperisti i drugi vojnici pucali su na ljude na trgovima i ulicama.

Oružano suzbijanje ustanka, uključujući i intervenciju ODKB, igralo je ključnu ulogu u ishodu događaja. Medijski izveštaji i svedočenja stanovnika Kazahstana od 10. januara na dalje pokazuju da je borba prestala u Almatiju i da su obustavljena

masovna okupljanja u ostalim gradovima.

Ovo je analiza [Anarhističkog borca](#), anarhističke platforme iz Rusije koja je pratila ove događaje, objavljene na njihovom [Telegram kanalu](#):

- 1. Intervencija ODKB. Svi manje-više razumni kazahstanski izvori vide ovo kao intervenciju i nasrtaj „Velikog brata“ na njihov suverenitet. Svakim satom prisustva ovih snaga u zemlji umnožavaju se netrpeljivost i bes;*
- 2. Autoritarna vladavina nije okončana. Predsednik Tokajev koncentrisao je više moći u svojim rukama, pozvao je stranu vojsku, naredio trupama da „pucaju bez upozorenja“... Ali Kazahstanci nisu navikli na državnu brutalnost. Ovo ih ne zaustavlja, i nezadovoljstvo vladom ne jenjava.*
- 3. Ekonomska kriza neće prestati bez fundamentalnih reformi koje vode ka socijalnoj pravdi. Represija je suštinski samo odlaganje rasta cena. Nikakve mere za borbu protiv siromaštva i smanjenje nejednakosti u društvu nisu predložene od strane vlasti. Shodno tome, ni nezadovoljstvo koje su uzrokovale neće se stišati.*

U 21. veku, preovlađujući društveni poredak održava se samo sve brutalnijom primenom gole sile.

„Vehabije, teroristi, demonstranti“

Izveštaj sa avtonom.org podkasta „Trendovi reda i haosa“

Kazahstanske vlasti se mnogo trude da sačuvaju obraz i konstruišu svoju verziju realnosti. Kaznena operacija je nazvana „antiterorističkom“, kao da je „terorista“ svako ko se vlasti suprotstavi nasilnim sredstvima. Pobunjeni narod je redom nazivan „militantima i banditima, koji moraju biti ubijeni“, a razlog za ustanak su navodno „sloboda medija i strano mešanje“, kako je doslovno izjavio predsednik Tokajev. Svedoci smo razvoja militantne propagande maltene u programu uživo. Laži da je crno belo, a da je rat mir, bez dodirnih tačaka sa realnošću, i ko god to ne prihvati – uza zid! Na posletku, niko se neće sažaliti na „teroriste“, to je mantra koju su postsovjetski diktatori dobro naučili.

Od samog početka borbe, i kazahstanski i strani mediji

iznosili su razne tvrdnje o identitetu demonstranata. To je variralo od „demonstranata“, „agresivne omladine“, „pljačkaša“, pa sve do „nacionalističkih grupacija“, „20 hiljada bandita koji napadaju Almati“ i „islamskih terorista“. Tačno je da su razne grupacije i frakcije učestvovala u demonstracijama. Ali to samo po sebi nije problem – čitavo društvo je učestvovalo u demonstracijama, sa svim svojim razlikama i kontradikcijama. Može se pretpostaviti da su različiti ljudi preduzeli različite mere u borbi protiv režima, uključujući i borbu i krađu.

Vest Anarhističkog borca:

Novinar Maksim Kurnikov rekao je neke veoma interesantne stvari u jutarnjem programu radija Echo Moskve. Prokomentarisao je da obrazac „uzimanja oružja iz prodavnica oružja, i napadanja snaga bezbednosti“ nije nova u Kazahstanu.

Istovetna stvar desila se u gradu Aktobe u junu 2016. godine: nekoliko desetina mladih, podeljenih u grupe, uzelo je oružje iz prodavnica oružja, zaplenilo je vozila, i napalo snage Nacionalne garde, nakon čega su bili poraženi. Vlasti Kazahstana bile su vrlo mutne u vezi sa ovim slučajem: još uvek nije jasno šta je osnova za njihove tvrdnje da je slučaj „povezan sa islamistima“.

Kurnikov je takođe govorio o paravojnim stražarima kod ilegalnih rafinerija nafte na zapadu Kazahstana, koje se sastoje od lokalnih seljaka, a stanovnici Kazahstana ih pogrdno nazvaju „mambeti“ (kolektivni zemljoradnici). Ove grupacije su takođe s vremena na vreme ulazile u oružani sukob sa policijom.

Šta nam sve ovo govori? Naravno, reči predsednika Tokajeva o „terorističkim grupacijama, pažljivo obučenim u inostranstvu“ čista su propaganda i najverovatnije gnusna laž. Da se šarenolika masa ljudi odjednom pretvorila u naoružane

grupacije, sposobne da zauzmu institucije bezbednosti i skladišta oružja, takođe zvuči malo verovatno. Ipak, nemamo nikakve dokaze o umešanosti Islamista ili nacionalista u događaje u Almatiju. Međutim, kao što možemo da vidimo, organizovane grupe sposobne da aktivno pruže oružani otpor, u principu, postoje u društvu Kazahstana. Verovatno je da su ljudi koji su ušli u direktan sukob sa snagama bezbednosti, delom predstavnici takvih grupa, a da su delom demonstranti koji su se spontano samoorganizovali. Postoji analogija sa Majdanom iz 2014. godine (tj. [sa protestima u Kijevu](#)), kada je odbranu organizovala masa ljudi spontano, ali i uz pomoć radikalnih organizovanih grupa, koje su joj se pridružile.

Tvrđnje da su islamski fundamentalisti učestvovali u događajima [može u izvesnoj meri biti istinita](#). Ali je takođe sigurno da će vlasti upotrebiti bilo kakvu informaciju o njima, ne bi li diskreditovala sve ostale grupe, identitete i učesnike umešane u ustanak. Ekonomski očaj i društveni i politički progon često oteraju ljude u verski fundamentalizam, kao i druge oblike partikularnog ekstremizma.

Prema izveštaju [Anarhističkog borca](#):

Pitanje pravog odnosa snaga među nedržavnim akterima ovih događaja još uvek je goruće:

Opozicioni novinar Lukpan Ahmedjarov izjavio je na radio stanici Eho Moskve uverenost da oružani napad na vlasti u Almatiju delo Nazarbajevljevih ljudi. Zašto je u to uveren, nije jasno.

Treba pomenuti da je Ahmedjarov, na trgu pored demonstranata u svom rodnom gradu UralSKU, primetio i organizovanu grupu od nekoliko desetina ljudi, kako pozivaju na napad na Akimat. Manja grupa „identično odevenih podbunjivača“ je primećena u Kostanaju.

Šta je to? Nekakva tajna, organizovana pobunjenička snaga,

kriminalna grupacija, ili su to zaista provokatori državnih službi? Ili je možda u pitanju „nenasilan“ narativ, sa ciljem da tako okarakteriše pristalice direktne akcije? Ne postoji odgovor na to pitanje.

Jedno je jasno: podela demonstranata na „miroljubive“ i „teroriste“ je falsifikovanje stvarnosti. Čak i pre događaja u Almatiju, postojali su snimci u istom tom Uralsku, kako su demonstranti hrabro oslobađali pritvorenike od policije.

Hajde da sebi dozvolimo truizam: tačno je, radikalni, „nasilni“ protest uopšte ne garantuje uspeh, niti je imun na provokacije. Ali čisto „nenasilni“ protest je u našoj autoritarnoj stvarnosti unapred osuđen na propast. „Čuli smo vas, sredićemo to, a najnasilnije među vama ćemo strpati u zatvor“ – to je uvek odgovor vlasti, bilo to u Rusiji, Belorusiji, ili Kazahstanu...

Razne glasine o unutrašnjim sukobima u vladajućoj oligarhiji Kazahstana, i spekulacije o geopolitičkim intrigama na delu tokom ustanka mogle bi da budu istinite. Ali davanje centralne pozicije glasinama i spekulacijama u narativu o tome šta se dešava u Kazahstanu politički je izbor: to je odluka da se negira izbor nebrojenih običnih ljudi, koji su učestvovali u ustanku iz sopstvenih razloga. Kao i sve teorije zavere, ova pretpostavlja da su jedini koji se pitaju u nekoj situaciji isključivo globalni vladari iz senke. To takođe služi da skrene ljudima pažnju sa očiglednih stvari, za koje svi znaju da se dešavaju, kao što je profitiranje kazahstanske političke elite na štetu svih ostalih.

Glasine i spekulacije služe da utiču na događaje i na način na koji drugi razumeju te događaje i u njima učestvuju. Istinite ili ne, svaka od ovih intervencija služi da usmeri pažnju na određene figure, da raširi određeni set pretpostavki o tome kako svet funkcioniše. Ako ove teorije zavere bace sumnju na učesnike ustanka dovoljno da odvrate ljude od podržavanja

demonstranata koji staju u svoju odbranu protiv ekonomske eksploatacije i političke dominacije, onda će uspeti u svojoj svrsi da sve ljude svuda drže u položaju zavisnom od političkih elita.

Presto posle pljačke predsednikove rezidencije u Almatiju.

Tokajev nije prezao od prezentovanja [najneobičnijih priča](#), tvrdeći da strani teroristi, koji su navodno predvodili ustanak ne mogu da budu identifikovani, jer su njihova tela ukradena iz mrtvačnica.

Kako izveštava [Anarhistički borac](#):

Ispostavilo se da teroristi ni mrtvi ne mogu da budu pokazani javnosti. Njihova braća po oružju kidnapovali su ih mrtve iz mrtvačnica!

A najveće ludilo je u tome što su kazahstanske vlasti besramno izjavile javno da su se radiklani demonstranti

maskirali u policiju i vojsku (!!!) Sad svako državno zverstvo može da se pripiše samim revolucionarima. Da nisu na demonstrante pucali ovi „pod maskama“? I ako se sad ispostavi da su na decu i novinare pucali ljudi u vojnim i policijskim uniformama – onda već znate: naravno da su to bili maskirani „pobunjenici“, a ne brutalni krvnici iz Tokajevljevih specijalnih snaga.

Pored pitanja ko je učestvovao u ustanku, bitno je i pitanje ko ima koristi od njegovog gušenja. Kako je napisao [jedan komentator](#):

Putin nije nacionalista, nego žirant. On garantuje bezbednost postsovjetske elite i zaštitu njihovog vlasništva. Nekada je to jemčio samo u okviru Ruske federacije, ali sada izgleda da takođe jemči i u Kazahstanu. Na kraju krajeva, i tamo ima ruskog kapitala.

Pogledajte kazahstansku Forbsovu listu. Tamo ćete naći one koji će se najviše okoristiti ovim “mirovnim operacijama”. Inače, zanimljivo je što je lista internacionalna. Prva dva reda zauzimaju Kimovi Koreanci iz Kazahstana. Prvi je najveći akcionar KAZ Minerals, „britanske kompanije za iskopavanje bakra“, kako je opisano na Vikipediji. Tokom 2021. godine njegovo bogatstvo poraslo je za 600 miliona dolara. Drugi Kimov čovek, uključujući i preduzeće Baring Vostok, vlasnik je jedne od vodećih banki u Kazahstanu, Kaspi Bank, koja je takođe poslovala u Londonu i pokazala impresivan rast kapitala, uprkos pandemiji. Iznenadilo me je što se treći na listi našao građanin Gruzije Lomtazde, koji je takođe suvlasnik i menadžer Kaspi Bank.

Zatim sledi izvesni Bulat Utemuratov, koji se tokom Nazarbajevljeve vladavine devedesetih godina usavršio u oblasti spoljne trgovine. On je vlasnik ForteBank, čija je neto zarada tokom 2020. godine dostigla 121 milion dolara, kao i većinski vlasnik deonica najvećih mobilnih operatera,

65% kompanije za iskopavanje zlata RG Gold, i gomile druge imovine, uključujući i Burger King franšizu i „Ric-Carlton hotele u Nur-Sultanu, Beču i Moskvi“...

Peto i šesto mesto dele ćerka i zet Nazarbajeva. Njegov zet, Timur Kulibajev, „većinski je vlasnik singapurskog Steppe Capital Pte Ltd“, koji je vlasnik „danskog“ KazStroyService Infrastructure BV i Asset Minerals Holdings (Kaspi Neft JSC, 50% Kazazot JSC).

Dinara Kulibajeva, ćerka Nazarbajeva, zajedno sa svojim mužem, vlasnik je Halyk Bank u Kazahstanu – „tržišna kapitalizacija ove banke dostigla je 4,3 milijarde dolara“. Na sedmom mestu je Timor Turlov, ruski finansijski spekulat i osnivač „američke investitorske kompanije“ Freedom Holding Corp. „Prema finansijskim izveštajima kompanije, sredstva su se utrostručila tokom 2020. na 1,47 milijardi dolara (sa 453,5 miliona dolara tokom 2019), kapital gotovo udvostručio na 225,5 miliona dolara (sa prethodnih 131,3 miliona dolara), neto zarada skočila je desetostruko na 42,3 miliona dolara (sa prethodnih 4 miliona dolara).“

I tako dalje.

A na drugoj strani barikada nalaze se svi oni koji ili rade za ovo otmeno društvo za 300 dolara mesečno (ovo je otprilike standardna zarada u Kazahstanu), kopaju rudu za „britanske“ i „singapurske“ korporacije, ili služe svoje sugrađane u uslužnom sektoru, koji takođe pripada svima ovima sa liste; ili oni koji uopšte nisu našli posao u velikim i srednjim preduzećima, čiju zaradu možemo samo da pogađamo (veruje se da je manja od procenjenog). Radnici, koncentrisani oko preduzeća, zahtevaju socijalne garancije (niže cene računa, besplatnu zdravstvenu zaštitu, veće plate, itd). Oni koji čak ni nisu radnici jednostavno pokušavaju da uzmu sebi od trgovačkih lanaca i banaka kroz slomljene prozore i opljačkane prodavnice.

*Imajući u vidu da će radnici biti otpušteni čim se bura
stiša, postupci potonjih ne mogu se nazvati iracionalnim ili
nepravednim.*

Centar Almatija 5. januara; fotografija Žanabergen Talgat.

Proleće odloženo za trideset godina

Ponovo, prema izveštaju avtonom.org podkasta „Trendovi reda i haosa“

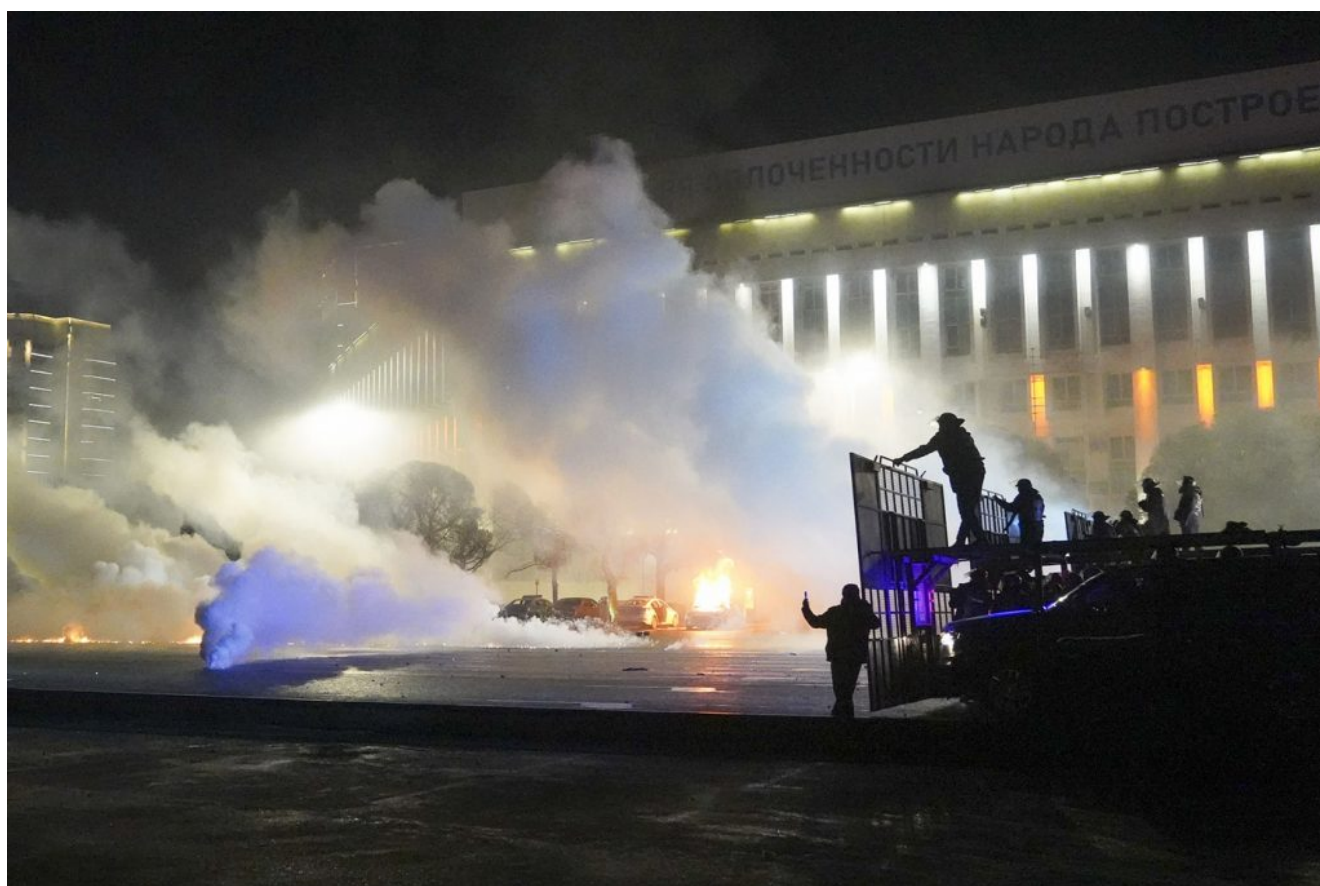
Kazahstanske vlasti i predsednik Tokajev od samog početka nisu imali poverenja u sopstvenu policijsku kontrolu i strukturu vlasti. Policija i vojska su već počele da staju na stranu naroda, i bilo je očigledno da su razni ishodi situacije bili mogući. Pod ovakvim okolnostima, Tokajev se odlučio na krajnju meru – da u pomoć pozove kaznenu ekspediciju iz susednih zemalja. Ovo je bilo političko samoubistvo: zapravo, priznao je da je u ratu sa sopstvenim narodom, a čak i sa sopstvenim državnim aparatom.

Situacija u Kazahstanu brzo je eskalirala – ne samo protesti, već i brutalna sila kojom su ugušeni. Borba na ulicama su posledica načina na koji je već decenijama testirano strpljenjeljudi u Kazahstanu. Kazahstansko društvo se i ranije susrelo sa borbom i pucnjavom – 1986. godine, kada je vlada Mihaila Gorbačova ugušila ustanak u Almatiju, izvršivši pokolj¹[Od 17. do 19. decembra 1986. održani su protesti u Almatiju kao odgovor na to što je Mihail Gorbačov, tadašnji generalni sekretar Centralnog komiteta Komunističke partije Sovjetskog saveza, smenio dugogodišnjeg prvog sekretara Komunističke partije Kazahstana i zamenio ga zvaničnikom iz Rusije. (Gorbačov je kasnije tvrdio da je pokušavao da spreči Nursultana Nazarbajeva da koncentriše previše moći u svojim rukama; Nazarbajev je nastavio da vlada Kazahstanom 28 godina.) Godine 1986, kao i 2022, protesti su završeni masakrom od strane državnih snaga. I 1986, kao i 2022, širile su se glasine da su demonstranti podmićeni votkom ili zavedeni na stranputicu putem letaka.], i tokom 2011. godine kada je policija u Žangaozenu pucala na radnike u štrajku, ubivši desetine ljudi.

Kada su se pojavile prve vesti o domaćoj vojnoj intervenciji,

ovo nije predstavljalo značajnu prepreku za ustanak. Borba tada nije prestala – naprotiv, pojačala se. Videli smo snimke razoružanih vojnika u masi ljudi, oberučke dočekanih zbog promene strane.

Zatim je isključen internet. Zvaničan razlog za nestanak interneta bio je „sprečavanje terorista iz raznih zemalja, koji su se borili u Almatiju, da kontaktiraju sa svojim štabovima“. To je izazvalo krucijalni nedostatak informacija iz mesta u kojima se ustanak odvijao, omogućivši da se lakše predstave – odnosno lažno predstave – događaji. U vreme u kom se sve snima, fotografiše, otprema i deli preko interneta, odseći društveni ustanak od sredstava komunikacije služi u svrhe njegovog brisanja iz realnosti, ostavljajući prostor za cvetanje neistina.

Interventna policija snima borbe u Kazahstanu sa svoje tačke gledišta. Informacioni rat se uvek odvija na neujednačenom bojnopolju.

Ipak, jedan od najbitnijih događaja odigrao se naočigled svih: intervencija ODKB-a. To je izazvalo mnogo nedoumica istovremeno. Formalno najavljena kao „pomoć u očuvanju mira Organizacije dogovora o kolektivnoj bezbednosti (ODKB)“, koja uključuje kontingent do 200 vojnika iz Jermenije i Tadžikistana, 500 iz Belorusije od strane diktatora Lukašenka (koji je nedavno ugušio sopstveni ustanak), neodređeni broj kirgistskih vojnika, i 3000 vojnika iz Rusije. Značajno je da ruskim padobrancima, koji su premešteni u Kazahstan, komanduje Anatolij Serdjukov, iskusan u čečenskim ratovima, aneksiji Krima, i ratu u Siriji. Ovde možemo u celosti da sagledamo imperijalne aktivnosti Rusije.

U Kazahstanu, režim nastoji da ostane na vlasti na bilo koji način, pribegavajući pozivanju susednih diktatura da izvrše invaziju. Za ljude u Kazahstanu, ovo bi trebalo da znači konačni gubitak bilo kakvog legitimiteta koji je Tokajev mogao imati u njihovim očima. Svi u regionu mogu da vide da ODKB predstavlja jedinstvo svojih vlada protiv njihovih naroda.

Prema izveštaju avtonom.org:

Predsednik koji narod svoje zemlje naziva „terorističkim bandama“ predstavlja najnižu tačku, čak i po standardima postsovjetskih autoritarnih „republika“.

U stvari, ovo je nasilna invazija na drugu zemlju, na strani vlasti koja je izgubila poverenje naroda. To bi značilo beskonačnu reprodukciju scenarija „Rusija je tamnica naroda“ i bilo bi u skladu sa gušenjem mađarskih revolucija 1848. i 1956. godine, sa tenkovima na ulicama Praga 1968. i invazijom na Avganistan 1979.

Izgorela karoserija vojnog vozila u Almatiju, fotografisana 7. januara. Nijedna vlada nije nepobediva, pa ni najmoćnija imperija.

Od Žangaozena do Almatija: Sećanje na mrtve

Od Anarhističkog borca:

„Aktuelna pobuna u Kazahstanu počela je protestima u Žangaozenu. U istom gradu u kojem su, decembra 2011. godine, vlasti pucale na radnike naftne industrije u štrajku. Tragedija u Žanaozenu ostavila je traga na kulturu protesta u Kazahstanu. Narod neguje sećanje na mrtve. Dužnost živih je bila da nastave delo palih.

A u januaru 2022. Žanaozen je ponovo ustao. Prvi grad u državi, primer za sve ostale. Zvanični povod za proteste je poskupljenje gasa i poskupljenje hrane. Ali, kako je primetio Mihail Bakunjin, samo nezadovoljstvo materijalnom situacijom nije dovoljno za revoluciju, potrebna je ideja za mobilizaciju. U Kazahstanu je jedna takva ideja bila odanost borcima koji su poginuli 2011. Radnici koji su tada poginuli od metaka nikada neće videti svet o kome su sanjali, ali smrt zarad sna postala je svedočanstvo živima da nastave

njihove ideale. I tako za pobunjenike Kazahstana sada nema povratka.

Kazahstanska kultura bunta ima čime da poduči. I mi moramo da čuvamo sećanje na mučenike oslobodilačkog pokreta u Rusiji i Belorusiji. O Majklu Žlobickom, Andreju Zelceru, Romanu Bondarenku i drugim junacima. Oni su ginuli da bi nas učinili hrabrijim i jačim, i zadužili su nas. Moramo pričati kako su živeli i za šta su dali svoje živote. Kao što događaji u Kazahstanu pokazuju, pali mučenici su sposobni da podignu ljude na ustanak”.

Olupina pobune: Almati nakon ustanka.

Intervju: Svedočenje anarhista očevidaca iz Almatija

Da bismo bolje sagledali događaje u Kazahstanu, obratili smo se dvema anarhofeministkinjama, koje su iz prve ruke svedočile nekim scenama iz ustanka. Nisu bile na prvoj liniji sukoba, ali su poznate aktivistkinje koje su godinama učestvovalе u

feminističkom organizovanju u gradu²[Kazfem, verovatno prvi feministički pokret u Kazahstanu od raspada Sovjetskog Saveza, izdaje feministički časopis Ludol i organizuje demonstracije za 8. mart, Međunarodni dan žena.], tako da imaju „najneutralniji“ pogled na događaje koji smo uspjeli da pronađemo.

Anarhističke feministkinje u Almatiju na Međunarodni dan žena, 8. marta 2021.

Predstavite sebe i poziciju iz koje govorite.

Mi smo dve anarhistkinje iz Kazahstana, obe oslovljavane sa ona/nju. Učestvovala smo u mnogim levičarsko-anarho-fem-eko aktivnostima, aktivnostima oslobađanja životinja, i veganskim aktivnostima u Almatiju tokom poslednjih jedanaest godina, ali trenutno nismo toliko aktivne.

Ne mogu da navedem nijedan anarhistički pokret u Kazahstanu u 21. veku. Devedesetih je bilo nekih tajnih aktivnosti, ali koliko znam trenutno ništa slično ne postoji. Učestvovala sam

u levičarskoj marksističkoj grupi: na sastancima, čitalačkoj grupi, nekim javnim predavanjima. Ne znam šta sada rade bivši članovi koji su ostali ovde. Ne čujem ništa o bilo kakvim „levičarskim“ grupama ovde.

Bila sam jedan od organizatora jednog od prvih feminističkih pokreta ovde – Kazfema. Organizovale smo mnoge javne aktivnosti i performanse, izdavale feministički časopis Ludol' i organizovale demonstracije za 8. mart [Međunarodni dan žena].

Ovde postoji omladinski liberalni pokret pod nazivom Ojan Kazahstan („Probudi se, Kazahstane“) koji je sada aktivan. Oni organizuju javne skupove, performanse, marševe, a policija ih često uznemirava. Sve je počelo posle akcije isticanja transparenta koju su Bejbaris Tolimbekov i Asja Tulesova izveli na gradskom maratonu 2019. godine.³[Dana 21. aprila, Asja Tulesova i Bejbaris Tolimbekov osuđeni su na 15 dana zatvora, optuženi za kršenje zakona Kazahstana o javnom okupljanju nakon što su okačili transparent duž maratonske rute u Almatiju, na kome je pisalo „Ne možete pobeći od istine“– komentar na predsedničke izbore.] Bili su u zatvoru na 15 dana i to je izazvalo veliki talas pažnje, posebno na društvenim mrežama, što se ranije nije dešavalo. Postoji teorija zavere da su svi ovi aktivisti zapravo provladini, jer sada niko nije u zatvoru, ali mislim da to nije tačno. Mnoge od njih poznajem lično. Oni takođe podržavaju feminističke i LGBTK aktivnosti. Na suprotnoj strani – uglavnom trolovi na internetu i državni mediji – tvrde da je sve ovo delo „Zapada“ (Evrope i SAD).

Kazahstan je autoritarna država. Imali smo istog predsednika [Nursultana Nazarbajeva] 28 godina, a novi [Kasim-Žomart Tokajev] je samo marioneta. Ali kada je prvi predsednik dao ostavku, ljudi su počeli da razmišljaju o promenama. Kult ličnosti oko Nursultana Nazarbajeva nije nestao nakon što je on podneo ostavku. Glavni grad Astana je preimenovan u

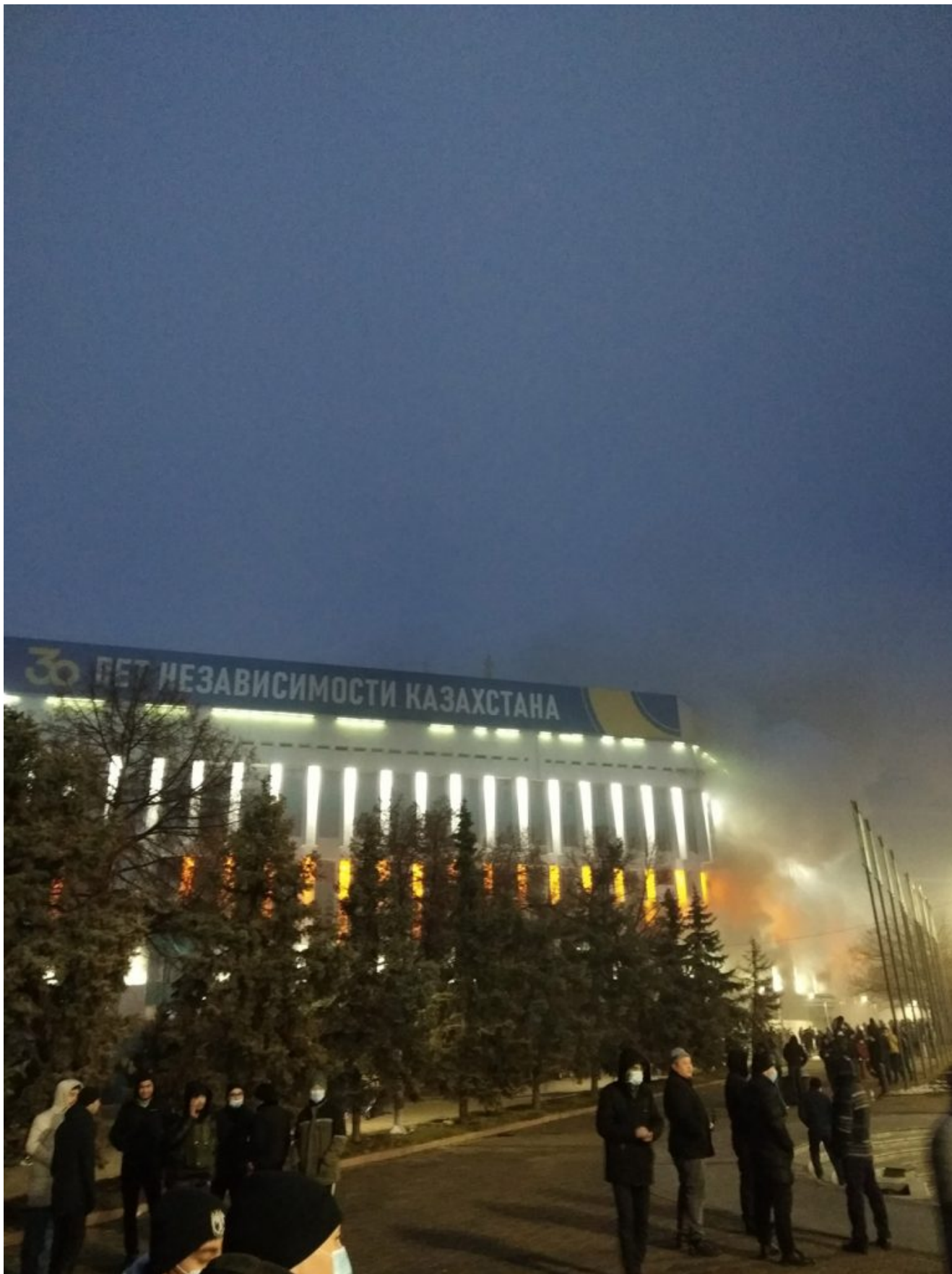
„Nursultan“, što je izazvalo brojne proteste. Poslednjih godina ekonomska situacija se pogoršava, posebno nakon proglašenja pandemije, veoma visoke inflacije, korupcije itd. Takođe, bilo je dosta prodaje i iznajmljivanja našeg zemljišta Kini i drugim državama.

Situacija je oduvek bila ovakva – ali pre deset, pa čak i pet godina, više ljudi je bilo odano predsedniku i plašilo se „destabilizacije“. U to vreme postojala je nada da se mi [Kazahstan] „razvijamo“, da će stvari uskoro biti bolje.

Čak i u vreme događaja u Žanaozenu 2011. godine, kada su pobijeni radnici koji su protestovali, bilo je vrlo malo podrške iz Almatija. Mnogi su mislili da je ono što se tamo dogodilo bilo ispravno.

Ranije, ako je i bilo protesta, organizovala ga je i podržavala starija generacija, radnici i ljudi iz regiona, aula (sela), obično predvođeni sumnjivim vođom opozicije Muhtarom Obljazovim. Ali tokom poslednje tri godine, mladi ljudi iz urbane srednje klase postali su politički aktivisti. Uglavnom su to bili ljudi iz Almatija, ali je bilo podrške i u drugim gradovima.

Inače, mislim da su ekološki problemi u Almatiju – gde imamo izuzetno visok nivo zagađenja i svake godine postaje sve gore – veliki razlog za nezadovoljstvo mladih ovde. Uporedo sa razvojem društvenih medija, naravno.

Centar Almatija, 5. januar.

Recite nam šta ste doživele u Almatiju početkom januara

Ubrzo posle Nove godine počele su da pristižu vesti o ustanku radnika u Žanaozenu. Protest je bio miran, ali su zahtevi bili prilično radikalni – od nižih cena gasa do ostavke vlade. Protesti su počeli i u drugim gradovima. Saznali smo da će 4. januara u Almatiju biti organizovane akcije solidarnosti, ali nisam imala precizne informacije.

Na putu kući tog dana, saznala sam za proteste u različitim delovima grada i hapšenja aktivista iz [gore pomenutog omladinskog liberalnog pokreta] Ojan Kazahstan. Živim malo van grada, u planini, a već kod kuće je postalo jasno da se nešto ozbiljno dešava. Uveče su sve internet veze ugašene. Nisam znala gde da idem i da li mogu da se vratim.

O tome šta se dešavalo u gradu za to vreme, moj drug Danijar Moldabekov, politički novinar, [napisao je](#):

Kada su se demonstranti približili trgu, policija je počela da baca šok bombe i suzavac. Ja i hiljade drugih smo se gušili, pekle su nas oči i lica, bilo nam je loše, kašljali smo bez prestanka. Pravo je čudo da se nisam onesvestio. Mora da su ispalili više od sto šok bombi između 23 sata i 4 sata ujutro, kada su kolege morale da me vrate kući. Još uvek sam čuo pucnje iz svog stana kada sam došao kući.

Otprilike sat vremena nakon što je masa stigla do Trga Republike, uputili su se u ulicu Abai. Tamo su se suočili sa oklopnim transporterom koji je dolazio u njihovom pravcu. Kamion je prošao pored njih sa građanima koji su mahali kazahstanskim zastavama. Neki od njih su držali štitove za koje se činilo da su ih oteli interventnoj policiji.

Ljudi su čuli eksplozije čitave noći. Odbila sam da poverujem u to. Ujutro su vesti javljane telefonom. Zvala sam poznanike pola dana, čula sam za žrtve, aktiviste su pustili. Bilo je moguće otići na internet samo u kući nekih prijatelja. Zgrada Akimata (gradska većnica) je bila zauzeta. Svi su pokušavali da nas ubede da ostanemo kod kuće. Spekulišući da bi protesti

mogli imati nacionalistički karakter, neki ljudi su počeli da se plaše (ja sam etnički Rus u Kazahstanu).

Nije bilo dovoljno o tome ko je u to vreme bio na trgu ili u gradu. Moj prijatelj i ja smo odlučili da odemo da se sami uverimo.

Centar Almatija, 5. januar.

Grad je bio poluprazan. Automobili sa kazahstanskim zastavama vozili su ulicama, vozači vičući nešto radosno. Sve je bilo

zatvoreno. Na vratima su bili natpisi „mi smo uz narod“. Atmosfera uzbuđenja. Kako smo se približavali trgu, bilo je sve više grupa mladića. Videla sam policijsku naramenicu kako leži na putu. Sastajali su se ljudi sa motkama. Postalo je malo strašno, ali niko nije bio agresivan. Kod spomenika posvećenom događajima iz 1986. godine (ustanak protiv sovjetskog režima) sreli smo demonstrante sa policijskim štitovima. Nije bilo niti jednog policajca ili vojnika.

Centar Almatija 5. januara. Znak na vratima kaže „Mi smo uz narod“.

Onda smo videli kako gori Akimat. Nismo mogli da verujemo

svojim očima. Ljudi su održavali lomače. Svi su bili mirni. Razbili su vrata na zgradi preko puta Akimata u kojoj su kancelarije nekih televizija i drugih državnih službi. Tada su nam prišli muškarci i pitali: „Zašto ste došli?“ (Mislili su – zašto ste došli, pošto ste ruske nacionalnosti).

„Ovo je moj grad i zemlja kao i vaša“, odgovorila sam. Dočekali su nas veselo. Nismo osetili da dolazi ikakva agresivnost od njih.

Ponudili smo demonstrante toplim čajem. Čovek nam je rekao da je bio na protestima od samog početka – da je sve počelo mirno, dok vlasti nisu počele da koriste šok bombe i primenjuju silu. „Sada“, rekao je, „oni pucaju u borce.“ Stražari su ostali samo u blizini same zgrade Akimat.

On i drugi muškarci tamo su videli kako ljudima pucaju u glavu. Pozvali su taksi službe i ubacili povređene u automobile da ih odvezu u bolnicu. Rekao nam je da planiraju da zauzmu aerodrom, kako ruska vojska ne bi mogla da sleti.

Mnogi buržoaski vladini i poslovni ljudi na visokim pozicijama već su napustili zemlju privatnim letovima. Postojale su glasine da je i N. Nazarbaev napustio zemlju.

Niko od ljudi koje smo videli na trgu nije ličio na „razbojnike“ [sic].

Hteli su da vlada podnese ostavku. Nisu izvršavali naređenja; niko nije vukao konce. Ovo je bio opštenarodni radnički ustanak. Niko se nije plašio smrti, ali nismo videli ni nikakav bes. Pokazali su nam povrede od gumenih metaka i upozorili da će uskoro doći do ozbiljne pucnjave, da je bolje da odemo.

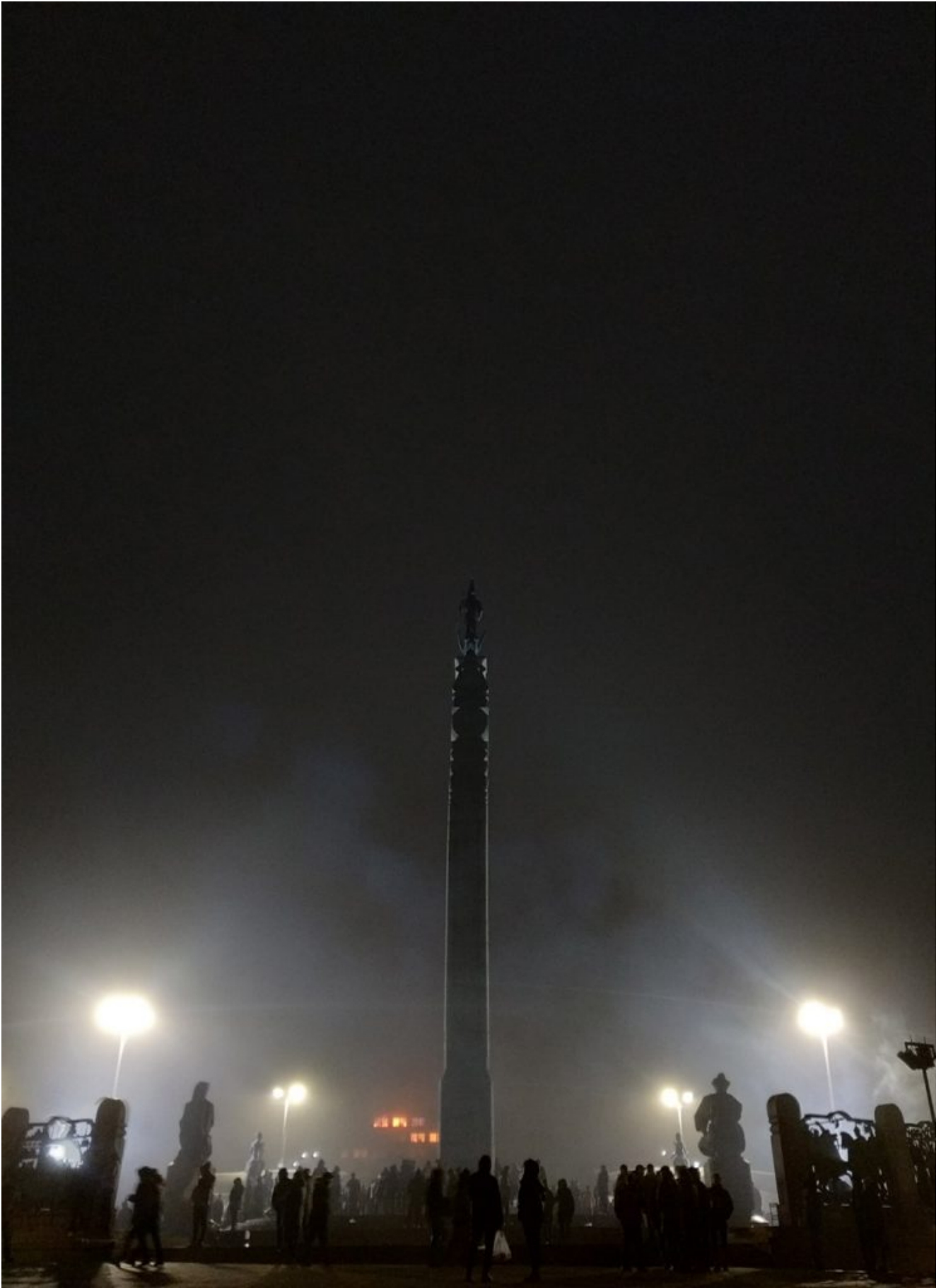
Zvuk eksplozija i pucnjave postajao je sve bliži i češći. Otišli smo. Jedan čovek nas je odvezao svojim kolima. Svih tih dana ljudi su se solidarisali.

Moji prijatelji i ja smo odlučili da ostanemo zajedno u mojoj kući. Svi smo bili uzbuđeni. To je bilo pre nego što su se pojavile vesti o razaranju, pljački i civilnim žrtvama. U ponoć, između 5. i 6. januara, ugašene su sve internet veze. Četiri dana smo bili u izolaciji; mogli smo samo da upućujemo i primamo pozive, a oni nisu funkcionisali dobro.

Te noći sve javne službe su prestale sa radom, uključujući vatrogasne i medicinske službe, oni su jednostavno napustili grad. Požare su gasili volonteri. Takođe, neki demonstranti i volonteri pokušali su da zaustave „razbojnike“.

7. januara neke prodavnice i bankomati udaljeni od centra grada i dalje su radili. U tom delu grada uglavnom je sve bilo čisto, osim spaljenih vladinih zgrada oko trga. Tu su radile neke službe. Prethodnog dana bilo je moguće ući u zgrade; niko ih nije čuvao. Ovog puta smo snimili nekoliko fotografija, a onda se u blizini čuo pucanj u vazduh i napustili smo ovo područje.

Uveče 9. januara postalo je moguće dobiti internet vezu putem proksi usluga. Mobilna veza i dalje nije bila dostupna. Ujutru 10. januara veza je radila svuda, ali samo do 13 časova, a zatim od 17.30 do 19.30 časova.

Centar Almatija, 5. januar.

Bilo je mnogo reči izvan Kazahstana o tome ko stoji „iza“ protesta. Da li ove optužbe imaju ikakvog kredibiliteta? Takođe smo videli neke novinske izveštaje u kojima se tvrdi da sukobi između rivalskih frakcija unutar vladajuće oligarhije takođe doprinose situaciji. Koliko mislite da je islamski fundamentalizam umešan u ove događaje?

Predsednik Tokajev i dalje vlada, uprkos glasinama o njegovom penzionisanju. Sada vladini TV kanali i mediji šire toliko dezinformacija i propagande. Rano je za zaključke, ali neke stvari su jasne.

Sve je počelo kao narodni ustanak. Jeste, spalili su Akimat, ali ih niko nije predvodio. Oni su samo želeli da nestane stari režim. Oni nisu bili „zločinci“ [sic].

Nakon što je počelo, pojavile su se neke druge snage. Ne znamo ko su bili. Ali istina je da su bili organizovani. Ali od strane koga? Sada postoje mnoge glasine. Neki zvanični mediji kažu da su iz [susednog] Kirgistana, gde je bilo nekoliko revolucija od nezavisnosti [kao Kazahstan, Kirgistan je postao nezavisan kada se Sovjetski Savez raspao 1991. godine]. Ti mediji takođe šire izveštaje o talibanima ili džihadistima. Ljudi koje lično poznajem su rekli da su videli ljude na ulicama koji su „ličili na njih“ [sic].

Ovde u Kazahstanu nisam videla da se govori o CIA. Mislim da je to ruska propaganda.

Bivši savetnik predsednika iznosi tvrdnje o zaveri unutar vladinih struktura, tvrdeći da su nekoliko godina postojali „kampovi za obuku“ u planinama i da je Komitet za nacionalnu bezbednost krio ovu informaciju. [Tvrдио je](#): „Imam ekskluzivne informacije da je, na primer, 40 minuta pre napada na aerodrom dato naređenje da se kordon i straža potpuno uklone.“

Almati, 7. januara.

Šta možete reći o unutrašnjoj dinamici ustanka?

Svi van Kazahstana pokušavaju da analiziraju šta se dešava a veoma je teško to učiniti bez konteksta, a oni u zemlji to ne mogu zbog nedostatka potpunih informacija. Mislim da ni mi – stanovnici ove zemlje – još dugo nećemo razumeti šta se dogodilo. Pored toga što sada nema stabilne internet konekcije, a što pre toga nije bilo ni veze za mobilni telefon, svi kanali vesti su strogo cenzurisani i samo će biti gore.

Neću opisivati teorije koje sada kruže, ali sve se tiču različitih borbi za prevlast između klana Nazarbajeva i drugih koji traže vlast – na primer, postoji jedna teorija da Tokajev, uz pomoć ruske vojske, obezbeđuje svoju poziciju moći.

Ono što je zastrašujuće u svemu ovome je to što je u igru bilo uključeno desetine hiljada ljudi i njihove dobronamerne pokušaje da promene društveno-političke prilike u ovoj zemlji na bolje, za dobro svih, sada zloupotrebljava nekolicina ljudi da na nov način podele resurse ove zemlje među sobom. Da, sve

je počelo ekonomskim zahtevima radnika u zapadnom Kazahstanu, koji su protestovali zbog naglog povećanja cena gasa. Tada su zahtevi postali politički: ostavka vlade i predsednika, izbor akima (gradonačelnika) i parlamentarna republika. Neki od zahteva su ispunjeni, ali ne odjednom, a kada su ignorisani, talas protesta i solidarnosti zahvatio je sve gradove Kazahstana, tako da je spolja izgledalo kao veliki revolucionarni izliv, kakav kod nas nije dogodio tokom trideset godina autoritarnog režima.

Ne možemo sada ništa sa sigurnošću da kažemo, osim jednog – ovaj protest nije imao javnog vođu, a iza uličnih nemira i zauzimanja upravnih zgrada nije bilo izraženih zahteva. Ali bilo je ubistava i ogromnog broja žrtava među stanovništvom, koje je stradalo prvo u borbama sa policijom, zatim međusobno na ulicama, od kojih je policija bežala, a potom i ubijanja civila na ulicama od strane oružanih snaga Kazahstana i ODKB (iako nam je obećano da oni sada samo štite državne objekte).

Masovni mediji kojima je bilo dozvoljeno da nastave da funkcionišu počeli su da nam govore o radikalima i islamistima, koristeći sliku spoljnog neprijatelja. Pre toga, tokom prvih dana protesta, postojao je diskurs koji je pozivao da se „upusti u miran dijalog sa demonstrantima” – a dan kasnije već je bilo naređenje da se puca da se ubije (u govoru predsednika Tokajeva). Posle ulaska trupa ODKB-a i dvodnevne pucnjave na ulicama, Tokajev je demonstrante izjednačio sa teroristima, kao i aktiviste i branitelje ljudskih prava, a nezavisni mediji su, po njegovim rečima, postali pretnja stabilnosti. Državni diskurs se stalno menja u procesu ove potrage za neprijateljem: juče su taj neprijatelj navodno bili potkupljeni nezaposleni iz Kirgistanu, danas su to već islamisti iz Avganistana. Svi se nadamo da sutra to neće biti aktivisti koji su se poslednje tri godine zalagali za političke reforme u Kazahstanu i izlazili na skupove.

Centar Almatija, 5. januar.

Šta nam možete reći o represiji?

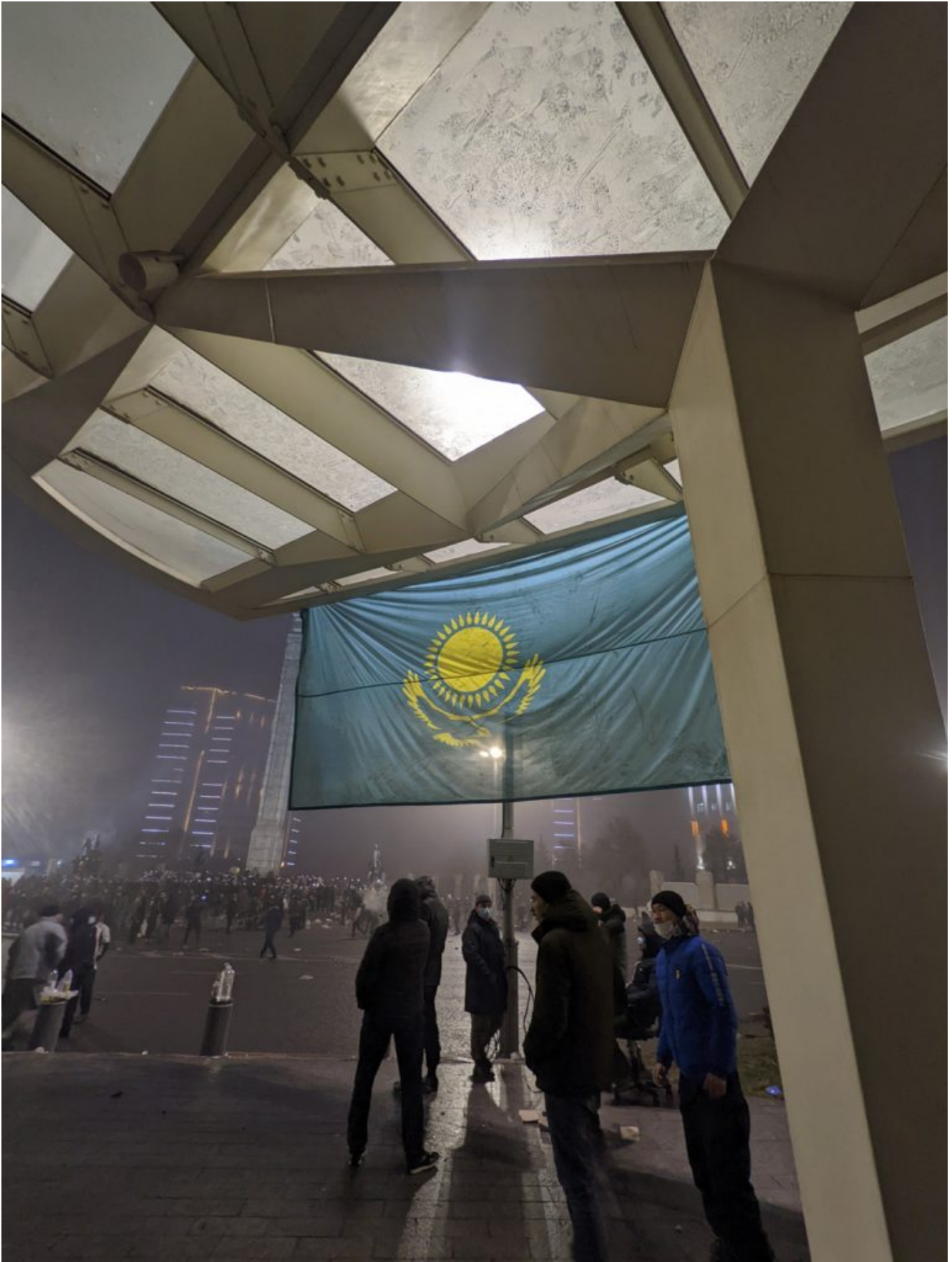
Kirgistanški muzičar Vicram Ruzakhunov uhapšen je i mučen od strane kazahstanskih vlasti kao „terorista“ i prisiljen je da snimi video i „prizna“. Sada je slobodan.

Lokalni nezavisni novinar Lukpan Ahmedijarov je uhapšen. Drugi nezavisni novinar, Makhambet Abjan, poručio je da je 5. januara policija došla u njegov stan; sada ga nema. Moji prijatelji i mnogi drugi ljudi na društvenim mrežama prijavljuju da su i njihovi rođaci i prijatelji nestali.

Zvaničnici su već potvrdili smrt stotina žrtava, uključujući dvoje dece. Sindikalni aktivisti su nestali – uključujući Kuspana Košigulova, Takira Erdanova i Amina Eleusinova i njegove rođake.

U Almatiju je pucano na novinare Kanala Dožd (Telekanal Dožd), koji su pokušali da načine snimak u opštinskoj mrtvačnici (nisu povređeni).

6. januara na trg su došli dobrovoljci. Neki aktivisti su istakli transparent sa natpisom „Mi nismo teroristi“. Policija je pucala na njih i ubila najmanje jednog.

Centar Almatija 5. januara; fotografija Žanabergen Talgat.

Kako mislite da će ulazak ruskih trupa u Kazahstan promeniti situaciju na duge staze?

Ulazak ruskih trupa je veoma zabrinjavajuć. U situaciji rata sa Ukrajinom mogli smo da zamislimo sve najgore scenarije. Svi koje znam slažu se da je to neprikladno i da to možemo nazvati okupacijom.

Lično se bojim da će ruske trupe koje uđu u ovu zemlju politički zacementirati ionako snažan uticaj Rusije na Kazahstan, a Kazahstan će postati poput Rusije kakvu danas znamo, sa zlostavljanim aktivistima i montiranim sudskim slučajevima. Naša politička opozicija je već potpuno ućutkana, a stanovništvo zemlje potpuno zastrašeno. S obzirom da je ovo druga pucnjava tokom protesta (2011. i 2022), a u istoriji Kazahstana bilo je i brutalnog gušenja ustanka pod SSSR-om 1986. godine, a podaci o broju tada ubijenih još uvek su poverljivi. ... onda nema nade da ćemo u bliskoj budućnosti znati šta se zaista dogodilo i koliko je ljudi poginulo i ranjeno. Broj najverovatnije ide na hiljade ljudi.

Šta mislite da će se sledeće dogoditi?

Sada je vrlo rano zamišljati ishod, u situaciji informacionih ratova, propagande i izolacije. Nisam politički stručnjak.

Sigurno će se represija sada pojačati. Internet i svi mediji biće cenzurisani. Sada vlast pokušava da se pravi da to nije bilo ništa, kao da su oni spasioci koji su nas spasili od terorista. Nisam sigurna da će ovo uspeti. Ali za sada mislim da će biti tiho. Ljudi su previše uplašeni i šokirani.

Ima li nešto što ljudi van Kazahstana mogu učiniti da podrže vas ili druge tamo?

Za širenje informacija, naravno. Možda će uskoro biti više represije, a nekim aktivistima će biti potrebna pomoć da napuste zemlju.

Najvažnija podrška je informativna. 2019. godine, posle predsedničkih izbora, svi smo bili hapšeni na mitinzima i jedini koji su o tome pisali bili su strani mediji i nezavisni kazahstanski mediji (kojih je vrlo malo i sajtovi su često

blokirani). Sada je veoma važno da krvavi januar u Kazahstanu nije bio samo lepa revolucionarna slika kako pišu mnoge levičarske publikacije, već i da se spolja ne pamti kao teroristički akt, kako tvrde svi zvanični izvori iz različitih zemalja.

Bibliografski podaci

Autor	CrimethInc
Naslov	Kazakhstan after the Uprising
Prevod	Jelena Rajačić
Lektura	Mirko Protić
Izdavač	Klasna solidarnost
Godina	2022.